

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA
"DA CAMERA"
DE BARCELONA
LXXII

ROBERT GERHARD

CONCERTINO

QUINTET

PER A INSTRUMENTS D'ARC

PER A INSTRUMENTS DE VENT

Les obres de Robert Gerhard que constitueixen la totalitat del present programa, demanen una prèvia situació a l'auditori.

La música de Gerhard pertany al sector de la moderna escola, que té per capdevanter al famosíssim Arnold Schönberg.

En aquesta música no han de cercar-s'hi acords, car l'agregació de sons, en la seva accepció corrent, no hi compta pas; sols hi actua com a mena d'essència volàtil, sense que si descobreixi ni un estat tonal ni modal, ni tampoc una funció del tot precisada.

La matèria harmònica, no obstant, hi existeix; però és obtinguda per mitjà de teixits polifònics, que es constitueixen emprant elements temàtics i, a guisa de canemàs, el compositor projecta al damunt d'ells grans línies, grans relleus, tota pretuberància i tota depressió musical.

D'aquesta faisó s'obtenen insospitades formes arquitecturals, i magnes i atrevidíssims desplegaments temàtics.

Una volta el compositor ha adoptat el seu tema, n'és una mena de presoner, sense que se'n separi un sol moment, car des de un simple detall de forma acompanyant, fins als vèrtex més elevats i més punyents de la corba simfònica, tot deriva del que podem anomenar «monotema», el qual un cop nascut, comunica alè de vida intensa per tots indrets de la construcció musical.

Per això, el compositor pren aquest monotema i, per fragmentació, per modificació en la seva estructura melòdica i rítmica, per reducció o ampliació melòdica, per contracció o per extracció d'una petita fórmula n'obté tot el que li és necessari per a constituir esplendorosament la seva obra, i al mateix temps que arquitecturitza tota línia musical, hi posa la seva emoció, la seva vehemència càlida i tot el seu sentiment estètic, per tal d'expressar ço que vol i necessita expressar.

CONCERTINO

PER A INSTRUMENTS D'ARC

I. - ALLEGRO ASSAI

S'inicia en els violins primers un tema en descens:

Amb ell es constitueix un petit cicle expositiu, en el qual la línia melòdica dels primers violins és evaporada, mentre els violins segons prenen el mateix tema per a anar amb moviment ascendent i en creixent cap el sobre-agut, on és, altra volta, evaporada la línia, començant els violins primers i cel·los una lenta devallada, la qual, en moviment retingut, clou el primer cicle, a la fi del qual apareix una figura que denominarem *tema B*.

L'aparició d'aquest *tema B* es caracteritza per un «fort pesant» Totes les parts l'ataquen i el glosen, desplegant-lo segons llurs possibilitats i condicionaments polifònics.

La línia musical que es constitueix amb aquest *tema B*, adquireix intensitat a mida que va enlairant-se fins arribar al seu vèrtex més elevat, des d'on es fa una devallada o declinació sota una forma temàtica derivada directament del monotema:

la qual, en trobar-se en el grèu, va reduïnt-se melòdicament, fins que reapareix el *tema B*, presentat en un matig de feble sonoritat que fa de terminal del segon cicle.

La fórmula o element que major relleu adquireix en el tercer cicle és atacada pels violoncel·ls en dobles cordes:

3

Dels violoncel·ls passa als violins per a desplegar-se amb pluralitat de figuracions i aixecant-se cap a l'agut, sense que els cel·los l'abandonin, puig serveix com d'element bàsic a tot el teixit. Aquest cicle es caracteritza pel seu gran dinamisme. El fons harmònic és obtingut per unes successions de tercers o sextes confiades als segons violins i violes, els quals despleguen un element temàtic que, boi tenint importància en el procés simfònic del monotema, és mantingut en un segon terme.

Un apaibagament en disminuït ens porta cap a la llarga declinació, la fi de la qual és acusada per la reaparició del *tema B*, tractat ara de faísó diferenta, la qual ens aconduïx vers un dolç retorn del monotema per a constituir el terminal d'aquest primer temps, que és clos damunt d'una triada consonant, preparada amb gran subtilitat i mestria.

II. - ANDANTE EXPRESSIVO E CON MOTO

Aquest temps compren una gran corba, en la qual hi són emprats dos elements temàtics i es constitueix per tres cicles. El primer es fundamenta en un primer tema; el cicle central amb el mateix tema anterior i un segon tema, que són portats a un interessant desplegament simfònic; el cicle terminal és constituït per un retorn al tema primer, portant-lo cap a un vehement fortíssim per a cloure cadencialment.

El tema que serveix per al cicle primer és el següent:

que és tractat en forma canònica, i portant la corba musical en bell i fort lirisme.

La intensificació lírica és accentuada en entrar al cicle segon amb el segon tema, que ataquen els violins primers:

línia musical de gran expressivitat que va desplegant-se en la regió aguda fins que, devallant, ens aconduïx a la reaparició del tema primer per a constituir, amb interposicions del tema segon, el cicle terminal.

654113

III. - ALLEGRETTO VIVACE E CON SPIRITO

El tema amb que s'inicia aquest temps és, a la vegada que extraordinàriament ardit, d'aspecte un xic complexe.

D'aquest tema el compositor n'extreu els intervals que el caracteritzen,

i, ja sigui amb el tema sencer o fragmentari, constitueix una interessant trama polifònica amb organització simfònica que atrau poderosament l'atenció. Els descensos ràpids, com els moviments ascensionals, són obtinguts amb una remarcable agilitat. sense que mai es perdi la noció del tema.

Damunt del tema primerament esmentat, i amb elements més o menys individualitzats, es constitueix ço que en direm *primera secció*, la fi de la qual ve assenyalada per un *rallentando* i disminuït ràpid, que utilitza l'autor per a portar-nos a la *segona secció*, que comença amb el tema, derivat del primer,

el qual, combinant-se amb el tema secundari,

constitueixen el teixit polifònic i la idea del desenrotllament simfònic, fins que queda regnant per totes les cordes el *tema C*, i es constitueix una trama espessa mitjantsant formes canòniques i en pianíssim.

Queden, per curts moments, els violins segons sols, esfumant la línia acabada d'escoltar i, en pianíssim, es continuada aquesta línia per una infraposició del *tema A*, el qual, en reaparèixer, va tot seguit guanyant energies per a portar-se a un gran accelerament, que, una volta ha obtingut el seu màxim i aconseguida la força viva del moviment dinàmic, s'abandona a si mateix i, perdent gradualment impuls, ens porta cap a l'acord final.

QUINTET

PER A INSTRUMENTS DE VENT

I. - MODERATO

S'inicia amb el monotema que exposa el fagot:

El clarinet el respon tot seguit, per a pendre'l, als pocs compassos, l'oboè, qui el glosa amb lleugeres modificacions, mentres els demés instruments inicien una transició amb un element destinat a constituir teixits polifònics. La línia és portada a un fortíssim que s'interromp sobtadament. L'oboè queda un curt moment sol i ataca el *tema B*.

que, en desplegar-se, aconduïx la corba musical cap a una acceleració per a anar cedint i arribar a un retintut en devallada, que constitueix la declinació, a la fi de la qual s'inicia un nou cicle presentant-se el monotema, el qual del seu estat homòfen primitiu és transformat en polifònic; el diuen la trompa i el clarinet en la següent forma:

El desplegament té lloc en una corba de regular llargària, mantenint-se en sonoritat pianíssim fins arribar a la declinació, que és acusada per una figura fundamentada en l'estructura melòdica del monotema, la qual, iniciada a la flauta, passa cap el greu per a remuntar-se altra volta vers l'agut.

Continua la trajectòria simfònica amb una *reprise* a l'estil clàssic. Sorgeix el monotema en l'oboè, però desplegant els elements temàtics de diferent faïso de com s'ha fet al començ de l'obra. A aquesta *reprise* en segueix una altra del segon tema, atacat per la trompa, el qual aconduïx cap a un *vivace quasi presto* que inicia el cicle terminal d'aquest primer temps.

II. - ANDANTE CANTABILE

Aquest *andante* és de constitució ternària, o sigui, que el constitueixen tres seccions ben definides. Es fonamenta en un únic tema.

Primera secció. - S'hi desplega el següent tema, atacat pel clarinet :

que no és altra cosa que una de les quatre formes fonamentals que pot adoptar el monotema de la present obra, el qual es combina contrapuntísticament amb el monotema que diu el fagot en la seva forma explícita.

La corba es desplega amb gran lirisme fins al moment en que es porta cap a una acceleració en creixent, per fer-la declinar amb un allargant de poca longitud que aconduïx cap a la

Segona secció. - Comença portant el tema, en la seva forma originària, a la flauta; és desplegat entre formes polifòniques fins a un *rallentanda* que ve a ésser un element de soldadura entre aquesta secció i la tercera que segueix.

Tercera secció. - No és altra cosa que una represa de la primera secció amb desplegament diferent, però amb els mateixos elements temàtics. La corba simfònica del desplegament és seguida d'una *coda* en funcions de terminal, que clou aquest temps amb gran suavitat.

III. - ALLEGRO GIOCO

Els temes emprats per a aquest temps no són derivacions del monotema, sinó elements temàtics nous.

La flauta, damunt de forma acompanyant molt reeixida, exposa el tema següent :

que reprèn l'oboè. El desenrotllament es porta en forma animada i en creixent fins arribar a un disminuït i retingut, que és seguit d'un curt epissodi transitiu, per a preparar l'adveniment del tema segon, d'un caràcter dolç i apacible que diu l'oboè :

al qual s'hi ajunta, després, la flauta doblant-lo a la tercera. La projecció polifònica, i a guisa de forma acompanyant originalíssima, porta uns arpegis periòdics produïts pel clarinet, obtinguts d'una derivació del tema *a*, que pel seu caràcter donen un remarcable interès a tot aquest cicle, que ve a tenir caràcter d'*intermezzo*; la línia musical és portada a una curta trajectòria per desplegament de formes evolutives que, en creixent, va a un fortíssim, per a pendre la declinació cap un ralentit amb retorn al tema *a* que ataca súbitament l'oboè :

iniciant-se el cicle terminal d'aquest temps.

La figuració temàtica suara apuntada continua a la flauta. Aquest cicle compleix la funció de «represa» amb molta afinitat amb el cicle inicial, del qual es diferencia per la variació anomenada «d'escriptura». La terminació d'aquest cicle enllaça, per una figuració virtuosa del clarinet, amb una reproducció del tema *b* tractat en imitacions canòniques que formen un petit *intermezzo*, al final del qual es reprenen elements del tema *a*, tractats a base d'imitacions que, per tots els instruments, ens aconduïxen cap un creixent i animant, per a anar a trobar l'acord final.

IV. - VIVACE SCHERZANDO

El tema inicial d'aquest temps és un derivat del monotema :

L'exposa l'oboè damunt d'una forma acompanyant d'aspecte lleuger, sense, però, desenrotllar-se, car únicament es tracta de constituir un cicle inicial a guisa de petita secció de *scherzo*. La declinació és acusada per una figura en arpegi descendent del fagot sol.

El clarinet, contestat per la flauta, inicia el segon cicle, que és de desplegament temàtic i comprèn una llarga trajectòria, en la que s'acusen tres frases : La primera, de desplegament; la segona té per missió

aconduir cap a la represa de la primera, que és reexpresada amb transposició del plà sonor i amb variació «d'escriptura». Aquest cicle es repeteix, i la seva dedicació o terme, és acusada per un creixent i una devallada cap el greu, que acaba damunt d'un pianíssim.

Entra la flauta amb el tema :

que és una variació del tema del tercer temps, *allegro giocoso*, per a constituir un *trio* després del qual segueix un petit *intermezzo* que es repeteix sense modificació i aconduïx a la represa del *trio* anterior, del qual sols se'n diu la primera part per a portar la trajectòria, mitjansant una figuració en sèrie ascendent, en creixent i animant, cap a un *piano súbito* en el qual l'oboè ataca el primer tema d'aquest temps, constituint-se una represa del cicle inicial.

Un creixent i molt accelerant, ens porta cap un *presto* que constitueix el terminal d'aquest quintet, que és clòs per mitjà d'una insistent repetició de la fórmula inicial del tema primer.

JOSEP BARBERÁ

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA "DA CAMERA"

DE BARCELONA

LXXII

ROBERT GERHARD

CONCERTINO QUINTET
PER A INSTRUMENTS D'ARC PER A INSTRUMENTS DE VENT

Les obres de Robert Gerhard que constitueixen la totalitat del present programa, demanen una prèvia situació a l'auditori.

La música de Gerhard pertany al sector de la moderna escola que té per capdavanter al famosíssim Arnold Schönberg. Una de les característiques més visibles d'aquesta escola és el seu estil essencialment contrapuntístic: la concepció no és fonamentada sobre una base harmònica.

En aquesta música no han de cercar-s'hi acords, car l'agregació de sons, en la seva accepció corrent, no hi actua com a determinant d'un estat tonal ni modal.

La matèria harmònica, no obstant, hi existeix; però és obtinguda per mitjà de teixits polifònics, que es constitueixen emprant elements temàtics i, a guisa de canemàs, el compositor projecta al damunt d'ells grans línies, grans relleus, tota pretuberància i tota depressió musical.

D'aquesta faisó s'obtenen insospitades formes arquitecturals, i magnes i atrevidíssims desplegaments temàtics.

Una volta el compositor ha adoptat el seu tema, n'és una mena de presoner, sense que se'n separi un sol moment, car des d'un simple detall de forma acompanyant, fins als vèrtex més elevats i més punyents de la corba simfònica, tot deriva del que podem anomenar «monotema», el qual, un cop nascut, comunica alè de vida intensa per tots indrets de la construcció musical.

Per això, el compositor pren aquest monotema i, per fragmentació, per modificació en la seva estructura melòdica i rítmica, per reducció o ampliació melòdica, per contracció o per extracció d'una petita fórmula n'obté tot el que li és necessari per a constituir esplendorosament la seva obra, i al mateix temps que arquitecturitza tota línia musical, hi posa la seva emoció, la seva vehemència càlida i tot el seu sentiment estètic, per tal d'expressar ço que vol i necessita expressar.

Gerhard

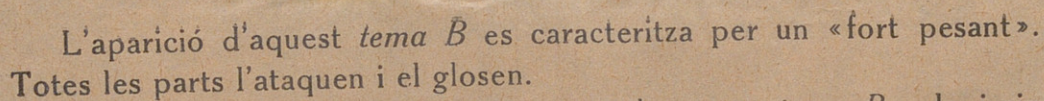
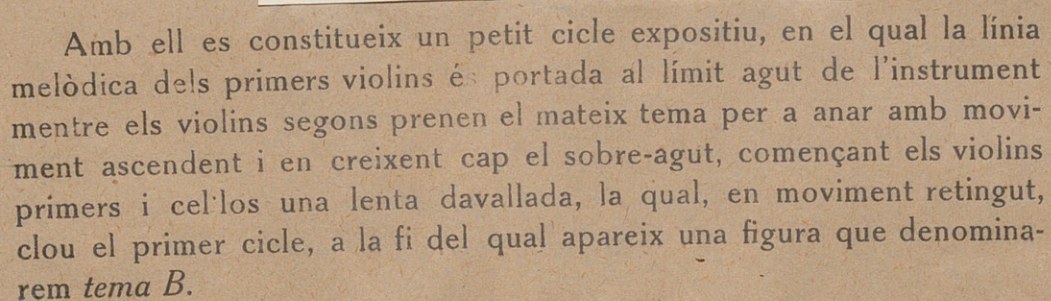
1 ha

de

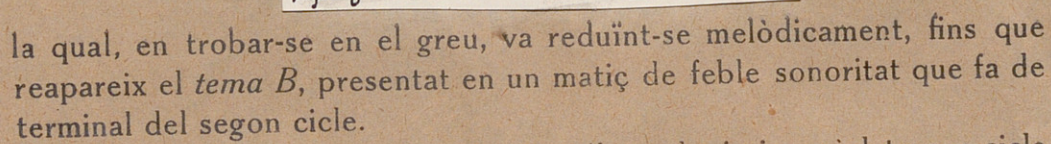
701

2.

S'inicia en els violins primers un tema en descens:

La línia musical que es constitueix amb aquest *tema B*, adquireix intensitat a mida que va enlairant-se, fins arribar al seu vèrtex més elevat, des d'on es fa una declinació sota una forma temàtica derivada directament del monotema:

La fórmula o element que major relleu adquireix en el tercer cicle és atacada pels violoncels en dobles cordes:

9

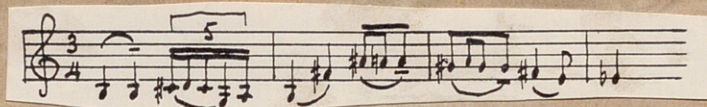
Dels violoncel·ls passa als violins per a desplegar-se amb pluralitat de figuracions i aixecant-se cap a l'agut, sense que els cel·los l'abandonin, puig serveix com d'element bàsic a tot el teixit. Aquest cicle es caracteritza pel seu gran dinamisme. El fons harmònic és obtingut per unes successions de tercers o sextes confiades als segons violins i violes, els quals despleguen un element temàtic que, bo i tenint importància en el procés simfònic del monotema, és mantingut en un segon terme.

Un apaibagament en disminuït ens porta cap a la llarga declinació, la fi de la qual és acusada per la reaparició del *tema B*, tractat ara de faiso diferenta, la qual ens aconduïx vers un dolç retorn del monotema per a constituir el terminal d'aquest primer temps, que és clos damunt d'una triada consonant, preparada amb gran subtilitat i mestria.

II. - ANDANTE EXPRESSIVO E CON MOTO

Aquest temps comprèn una gran corba, en la qual hi són emprats dos elements temàtics i es constitueix per tres cicles. El primer es ~~funda~~menta en un primer tema; el cicle central amb el mateix tema anterior i un segon tema, que són portats a un interessant desplegament simfònic; el cicle terminal és constituït per un retorn al tema primer, portant-lo cap a un vehement fortíssim per a cloure cadencialment.

El tema que serveix per al cicle primer és el següent:

que és tractat en forma canònica, i portant la corba musical en bell i fort lirisme.

La intensificació lírica és accentuada en entrar al cicle segon amb el segon tema, que ataquen els violins primers:

línia musical de gran expressivitat que va desplegant-se en la regió aguda fins que, davallant, ens aconduïx a la reaparició del tema primer per a constituir, amb interposicions del tema segon, el cicle terminal.

Ts
+ fona-

III. - ALLEGRETTO VIVACE E CON SPIRITO

El tema amb què s'inicia aquest temps és, a la vegada que extraordinàriament ardit, d'aspecte un xic complexe.

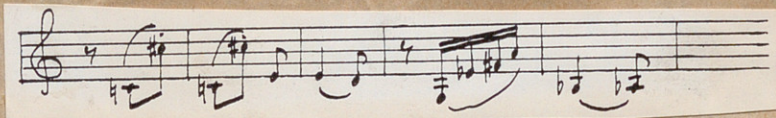
D'aquest tema el compositor n'extreu els intervals que el caracteritzen,

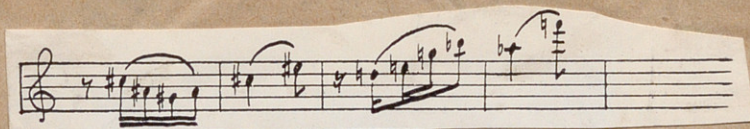
i, ja sigui amb el tema sencer o fragmentari, constitueix una interessant trama polifònica amb organització simfònica que atrau poderosament l'atenció. Els descensos ràpids, com els moviments ascensionals, són obtinguts amb una remarcable agilitat, sense que mai ~~es~~ perdi la noció del tema.

X ho es

Damunt del tema primerament esmentat, i amb elements més o menys individualitzats, es constitueix ço que en direm *primera secció*, la fi de la qual ve assenyalada per un *rallentando* i disminuït ràpid, que utilitza l'autor per a portar-nos a la *segona secció*, que comença amb el tema, derivat del primer :

el qual, combinant-se amb el tema secundari,

constitueixen el teixit polifònic i la idea del desenrotllament simfònic, fins que queda regnant per totes les cordes el *tema C*, i es constitueix una trama espessa mitjantçant formes canòniques i en pianíssim.

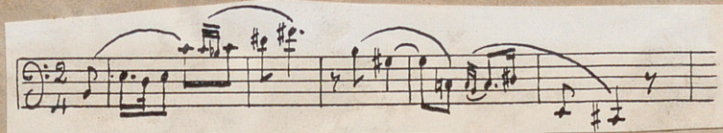
Queden, per curts moments, els violins segons sols, esfumant la línia acabada d'escoltar i, en pianíssim, és continuada aquesta línia per una infraposició del *tema A*, el qual, en reaparèixer, va tot seguit guanyant energies per a portar-se a un gran accelerament, que, una volta ha obtingut el seu màxim i aconseguida la força viva del moviment dinàmic, s'abandona a sí mateix i, perdent gradualment impuls, ens porta cap a l'acord final.

QUINTET

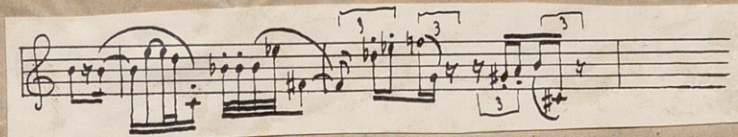
PER A INSTRUMENTS DE VENT

I. - MODERATO

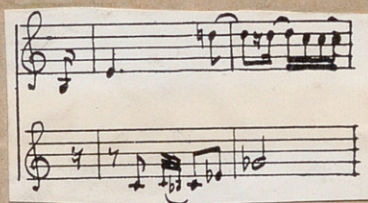
S'inicia amb el monotema que exposa el fagot:

El clarinet el respon tot seguit, per a pendre'l, als pocs compassos, l'oboè, qui el glosa amb lleugeres modificacions, mentre els demés instruments inicien una transició amb un element destinat a constituir teixits polifònics. La línia és portada a un fortíssim que s'interromp sobtadament. L'oboè queda un curt moment sol i ataca el *tema B*.

que, en desplegar-se, aconduïx la corba musical cap a una acceleració per a anar cedint i arribar a un retintut en davallada, que constitueix la declinació, a la fi de la qual s'inicia un nou cicle, presentant-se el monotema, el qual del seu estat homòfon primitiu és transformat en polifònic; el diuen la trompa i el clarinet en la següent forma:

El desplegament té lloc en una corba de regular llargària, mantenint-se en sonoritat pianíssim fins arribar a la declinació, que és acusada per una figura ~~fundamentada~~ en l'estructura melòdica del monotema, la qual, iniciada a la flauta, passa cap al greu per a remuntar-se altra volta vers l'agut.

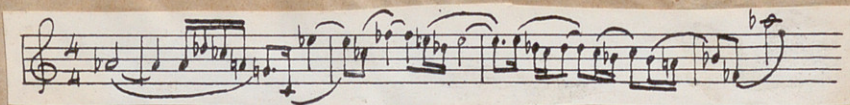
Continua la trajectòria simfònica amb una *reprise* a l'estil clàssic. Sorgeix el monotema en l'oboè, però desplegant els elements temàtics de diferent faïso de com s'ha fet al començ de l'obra. A aquesta *reprise* en segueix una altra del segon tema, atacat per la trompa, el qual aconduïx cap a un *vivace quasi presto* que inicia el cicle terminal d'aquest primer temps.

= *fora*

II. - ANDANTE CANTABILE

Aquest *andante* és de constitució ternària, o sigui, que el constitueixen tres seccions ben definides. Es fonamenta en un únic tema.

Primera secció. - S'hi desplega el següent tema, atacat pel clarinet :

que no és altra cosa que una de les quatre formes fonamentals que pot adoptar el monotema de la present obra, el qual es combina contrapuntísticament amb el monotema que diu el fagot en la seva forma explícita.

La corba es desplega amb gran lirisme fins al moment en que es porta cap a una acceleració en creixent, per fer-la declinar amb un allargant de pocs compassos, que aconduïx cap a la

Segona secció. - Comença portant el tema, en la seva forma originària, a la flauta; és desplegat entre formes polifòniques fins a un *rallentando* que ve a ésser un element de soldadura entre aquesta secció i la tercera que segueix.

Tercera secció. - No és altra cosa que una represa de la primera secció amb desplegament diferent, però amb els mateixos elements temàtics. La corba simfònica del desplegament és seguida d'una *coda* en funcions de terminal, que clou aquest temps amb gran suavitat.

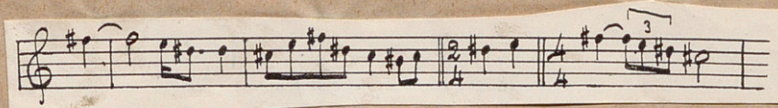
III. - ALLEGRO GIOCO

Els temes emprats per a aquest temps no són derivacions del monotema, sinó elements temàtics nous.

La flauta, damunt de forma acompanyant molt reeixida, exposa el tema següent :

que repren l'oboè. El desenrotllament es porta en forma animada i en creixent fins arribar a un disminuït i retingut, que és seguit d'un curt episodi transitiu, per a preparar l'adveniment del tema segon, d'un caràcter dolç i apacible, que diu l'oboè :

al qual s'hi ajunta, després, la flauta, doblant-lo a la tercera. La projecció polifònica, i a guisa de forma acompanyant originalíssima, porta uns arpegis periòdics produïts pel clarinet, obtinguts d'una derivació del *tema A*, que pel seu caràcter donen un remarcable interès a tot aquest cicle, que ve a tenir caràcter d'*intermezzo*; la línia musical és portada a una curta trajectòria per desplegament de formes evolutives que, en creixent, va a un fortíssim, per a pendre la declinació cap un ralentit amb retorn al *tema A* que ataca súbitament l'oboè :

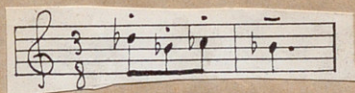

iniciant-se el cicle terminal d'aquest temps.

La figuració temàtica suara apuntada continua a la flauta. Aquest cicle compleix la funció de «represa» amb molta afinitat amb el cicle inicial, del qual es diferencia per variació d'escriptura. La terminació d'aquest cicle enllaça, per una figuració *virtuosa* del clarinet, amb una reproducció del *tema B* tractat en imitacions canòniques que formen un petit *intermezzo*, al final del qual tots els instruments reprenen elements del *tema A*, tractats en funció de «coda».

IV. - VIVACE SCHERZANDO

El tema inicial d'aquest temps és un derivat del monotema :

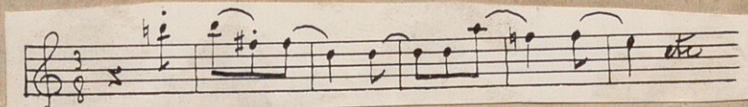
L'exposa l'oboè damunt d'una forma acompanyant d'aspecte lleuger, sense, però, desenrotllar-se, car únicament es tracta de constituir un cicle inicial a guisa de primera secció de *scherzo* o de *rondò*. La declinació és acusada per una figura en arpegi descendent del fagot sol.

El clarinet, contestat per la flauta, inicia el segon cicle, que és de desplegament temàtic i comprèn una llarga trajectòria, en la què s'acusen tres frases : La primera, de desplegament; la segona té per missió

8

aconduir cap a la represa de la primera, que és reexpressada amb transposició del plà sonor i amb variació d'escriptura. Aquest cicle es repeteix, i la seva declinació o terme és acusada per un creixent i una davallada cap el greu, que acaba damunt d'un pianíssim.

Entra la flauta amb el tema :

que és una variació del tema del tercer temps, *allegro giocoso*, per a constituir un *trio*, després del qual segueix un petit *intermezzo* que es repeteix sense modificació i aconduïx a la represa del *trio* anterior, del qual sols se'n diu la primera part per a portar la trajectòria, mitjançant una figuració en sèrie ascendent, en creixent i animant, cap a un *piano subito* en el qual l'oboè ataca el primer tema d'aquest temps, constituint-se una represa del cicle inicial.

Un creixent i molt accelerant, ens porta cap un *presto*, que constitueix el terminal d'aquest quintet, que és clòs per mitjà d'una insistent repetició de la fórmula inicial del tema primer.

JOSEP BARBERÀ